

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yliopistolain 7 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi yliopistolain 7 §:n muuttamisesta (HE 33/2013 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 19/2013 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Laura Hansén ja opetusneuvos Armi Mikkola, opetus- ja kulttuuriministeriö
- toiminnanjohtaja Jorma Virkkala, Professoriliitto
- toiminnanjohtaja Eeva Rantala, Tieteentekijöiden liitto TTL.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

— Suomen yliopistot UNIFI ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Yliopistolakia ehdotetaan yliopistojen koulutusvastuuta koskevan kokonaisuudistuksen mahdollistamiseksi muutettavaksi siten, että yliopistojen koulutusvastuiden täsmentäminen opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella ei edellyttäisi yliopiston esitystä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus valmisteltaisiin yhteistyössä yliopis-

tojen kanssa. Yksittäisen yliopiston koulutusvastuun täsmentämistä koskevat muutokset perustuisivat lähtökohtaisesti yliopiston omaan aloitteeseen kuten nykyisinkin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2014 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Voimassa olevan yliopistolain 7 §:n 3 momentin

mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään yliopistoista suoritettavista tutkinnoista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa. Tarkemmasta koulutusvastuun jakautumisesta yliopistojen kesken säädetään yliopis-

tojen esityksestä opetusministeriön asetuksella. Hallituksen esittämä muutos tarkoittaa, että yliopistojen aloitteellisuutta ei enää tarvita, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi laittaa vireille koulutusvastuun jakautumista koskevan muutoksen. Valiokunta toteaa, että ministeriön keskeisenä tehtävänä on huolehtia Suomessa annettavan koulutuksen kokonaisuudesta eli mm. siitä, minkä verran ja mille aloille koulutusta Suomessa tarvitaan. Koulutusvastuiden määrittelyllä koulutustarjonta suunnataan ja mitoitetaan tarkoituksenmukaisesti yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti, ja se tulee suunnata toteuttamaan yliopistoille laissa määrättyä kolmea tehtävää. Sen vuoksi valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Kuten perustuslakivaliokunta toteaa, ehdotus heikentää sen yliopiston aloitevaltaa, jota annettava asetus koskee. Nykyisinkään ei opetus- ja kulttuuriministeriö kuitenkaan ole sidottu yliopiston esitykseen, vaan voi muuttaa esitystä tai olla antamatta esitettyä asetusta. Toisaalta yliopistojen kollektiivista asemaa turvaa se, että koulutusvastuuasetus valmistellaan yhteistyössä yliopistojen kanssa ja yliopistoille on yliopistolain 3 §:n 2 momentin perusteella varattava niitä koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa tilaisuus antaa asiasta lausuntonsa. Perustelujen mukaan opetuksen vapautta ja yliopistojen itsehallintoa turvataan myös siten, että koulutusvastuun sääntelyä valmistellaan ministeriön ja yliopistojen yhteistyönä, ja tarkoituksena on, että yksittäisen yliopiston koulutusvastuun täsmentämisestä koskevat muutokset edelleen perustuvat lähtökohtaisesti yliopiston omaan aloitteeseen.

Perustuslakivaliokunta toteaa lisäksi, että perustuslain säännökset on otettava huomioon annettaessa valtuussäännöksen nojalla säännöksiä eikä asetuksella voida tämän vuoksi säätää esimerkiksi koulutuksen sisällöstä tai opetusmenetelmistä (PeVL 19/2004 vp, s. 3/II).

Sivistysvaliokunta painottaa, että lainmuutos ei saa johtaa lyhytjänteisiin ratkaisuihin, vaan sen tarkoitus on osaltaan edistää pitkäjänteistä tiedepolitiikkaa maamme yliopistoissa ja koulutusvastuut tulee määritellä riittävän joustaviksi niin, että yliopistot voivat tehdä opetuksen ja tutkimuksen kannalta tarpeellisia ratkaisuja.

Yksityiskohtaiset perustelut

7 §. Hallituksen esityksen perusteluista ei selkeästi ilmene, mitä sanonnalla "valmistellaan yhteistyössä yliopistojen kanssa" tarkoitetaan. Valiokunta pitää tärkeänä perusteluissa todettua siitä, että yksittäisen yliopiston koulutusvastuun täsmentäminen perustuisi lähtökohtaisesti yliopiston omaan aloitteeseen ja että koulutusvastuun muuttamista koskeva prosessi perustuisi vahvaan vuorovaikutukseen ministeriön ja yliopistojen välillä. Sivistysvaliokunta viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja korostaa, että ministeriön ja yliopistojen yhteistyön tulee olla todellista yhteistä harkintaa. Valiokunta painottaa, että säännöksen tarkoituksena on aito neuvottelutilanne asianomaisen yliopiston ja ministeriön välillä eikä lainmuutos saa johtaa siihen, että yhteistyö jäisi vain yliopistolain 3 §:ssä tarkoitettun kaltaiseksi yleiseksi lausunnonantomahdollisuudeksi.

Säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 20 päivänä syyskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Kimmo Kivelä /ps
vpj.	Inkeri Kerola /kesk	Sanna Lauslahti /kok (osittain)
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Mikaela Nylander /r
	Ritva Elomaa /ps	Tuula Peltonen /sd
	Eeva-Johanna Eloranta /sd	Tuomo Puumala /kesk
	Jukka Gustafsson /sd	Simo Rundgren /kesk
	Leena Harkimo /kok	Pauliina Viitamies /sd.
	Pauli Kiuru /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.